

Silvija Monros-Stojaković

TORTILJA LJUBAVI

Ili o tome kako je, sklanjajući se od prolećne kiše u Barseloni, potpisnica ovih redova dodatno zašla u knjižaru.

I o tome kako je tamo, u knjižari toplih isparenja, našla i neke daleke odjeke.

Našla se u Barseloni, naravno, i sa nekim izdavačima. Koji su, uz to, zastupnici pravnih naslednika Hulija Kortasara, a i upravitelji Kortasarovom zaostavštinom, upravo po volji pomenutih naslednika. Oni su joj ovoga puta objasnili da se jedna Kortasarova priča, nedavno objavljena u svetu a i kod nas, u prevodu pomenute potpisnice, odnosi na Urugvajku koju je autor te priče stvarno upoznao u drugoj polovini sedamdesetih godina prošlog veka na nekom afričkom safariju. Dakle, deset i više godina pošto je u svom romanu *Školice* za glavnu junakinju već bio postavio Magu, iz Urugvaja.

U stvarnosti je tada zaista i postojala Urugvajka koja je autora planetarnog romana kamernih sladokusaca nadahnula da uobliči taj neuhvatljivi lik; u stvarnosti, ta Urugvajka nije kasnije uhvatila korak sa Kortasarom.

Druga Urugvajka će se, znači, pojaviti u Kortasarovom životu desetak godina posle one koja je ovekovečena u književnosti. Dok je uobličavao Magin lik, autor svakako nije mogao da nasluti da će na svojoj koži da doživi još jednu temeljnu podudarnost. Osim ako nije celokupnim ustrojstvom svoga bića, već počev od pisanja, negde sebe njome predodredio, ili je u sebi sve vreme, i pisanjem, prizivao. Takvu jednu ženu, nestvarnu i u stvarnosti.

Pošto ju je na tom safariju po Keniji upoznao, u vezi s tim je napisao dve priče. Jedna, pod naslovom „Drugo lice medalje“, objavljena je na španskom bez smetnji. Jedina smetnja, činilo se, bila su svetla koja, u samoj priči, on bi da ostavi upaljena, a ona da ih ipak ugasi; ta priča je i na srpskom objavljena, u vreme patriotske piraterije.

Pod naslovom „Čao, Verona“, Kortasar je tada napisao i priču u kojoj se ispostavlja da smetnja ono dvoje junaka iz prethodne priče nema uopšte veze sa elektrikom. Ta, pak, priča, tek je nedavno objavljena na španskom. Gotovo odmah potom, i ona je objavljena na srpskom (kao priča, ipak, koja kao takva ne podleže obavezi prethodnog izmirivanja autorskih prava; ne kao deo čitave zbirke ili čak čitavih zbirki priča), ali se tu tek postavilo pitanje o suštinskim smetnjama. Zašto ta druga strana medalje nije mogla da bude ni na španskom objavljena onda kad je „Čao, Verona“ napisana takoreći u produžetku antologijske priče o tome kako dva lica istog novčića neće nikad moći da se vide, kamoli da se dotaknu i svim čulima prožmu pri punoj svetlosti pamćenja svakog zajedničkog časa, ili su se pak u tami suštinski dokučili i tako opet uzajamno upamtili. Prevodilac ove druge priče, iz koje, kao što je upravo rečeno, proizlazi da smetnja nije u vezi sa paljenjem ili gašenjem svetla, upitao je izuzetno blisku osobu koja, međutim, nije iz sveta književnosti, šta misli. Da li Kortasar nije dao da se ta druga priča tada objavi, jer je nameravao da još radi na njoj u smislu doterivanja, dopunjavanja, skraćivanja, ili zato što je onda sama potka

bila, da kažemo, šakljljiva. Osoba, veoma odavde – a koja nipošto nije iz filma književnosti – čim je pročitala prevod, samo je rekla: „Pa, nije hteo da se objavi to što je napisao, jer se to njemu i desilo. A napisao je priču o tome, jer mu se i desilo. Napisao ju je, da bi to što mu se desilo i preživeo“.

Kad smo ovog kišnog proleća sve ovo ispričali barselonskom izdavaču i upravitelju Kortasarove zaostavštine, on je veoma pažljivo slušao šta je u vezi sa postavljenim pitanjem odgovorila osoba koja niti piše niti nešto preterano čita, pošto je njoj dovoljno i po dvorištu da, eto, peva. Onda se on zadivljeno složio. Kortasar nije tu priču objavio, jer mu se ta priča stvarno desila, s tim što mu se tada dešavala i bivša već žena, sada po Kortasarovoj volji i naslednica, nakon smrti Hulijeve konačno nađene Kerol, njegove treće žene. Treća sreća, da nije Kerol umrla pre Hulija, i to u svojoj trideset šestoj godini. Trideset i šest je inače broj ključnog poglavlja *Školica* što se tiče katarzičnog dejstva.

Tek, Kortasar je toj Urugvajki iz dveju svojih priča iz druge polovine sedamdesetih, dok je bio u veoma Žil i Džim braku sa svojom drugom ženom – inače Ukrajinkom koja je tada bila urednik kod „Galimara“ – posvetio i više negoli „Pet pesama za Kris“, u knjizi pesama *Izuzev zalaska*.

U toj Kortasarovoj pesničkoj knjizi, objavljenoj 1984, u godini Kortasarove smrti, pominju se još i Bašo, i Kamings, i Sernuda.

A Kris, kojoj u toj knjizi Kortasar posvećuje ovde priložene pesme u prevodu – jer prevod je tek san, ostvareni – i sama je pesnikinja.

Kristina Peri Rosi piše celim svojim putem, koji je prošao i kroz izgnanstvo, kad je u Urugvaju na vlasti bila još jedna vojna hunta. Još jedna hunta, na kontinentu što inače služi kao zadnje dvorište u kojem će se spoljni moćnici igrati lego-kockica sa pojedinačnim sudbinama. Naravno, u saradnji sa domaćim vlastodršcima. Makar do vlasti ovi naši tek stigli pošto se između sebe poruše kao čista plastika. Jasno, iz uvoza...

Kako bilo, Kristina Peri Rosi, sada trajno nastanjena u Barseloni, na osnovu svog pesničkog pristupa i najsurovijem stanju činjenica, nedavno je dobila još jedno priznanje za svoje istrajno, a svedeno, stvaralaštvo. Dobila je i prvu nagradu „Rafael Alberti“ za pesme koje su za ovaj preplet raznorodnih strasti takoreći isključivo preuzete iz zbirke *Stanje izgnanstva*.

Pesme Kristine Peri Rosi o višestrukome a nepojamnom bolu veoma su, kao što je takođe upravo rečeno, svedene. Kao da su i one, nakon produžene patnje, napisane tek da se pisanjem izbriše gumica. Gumica, *Delete*, ili smrt.

Inače, Kristina Peri Rosi je i autorka podeblje knjige sabranih priča, čiji su naslovi, među ostalima, „Kao brat sestri“, „Trkač se sapliće“, „Tarzanov krik“, „Klub neodlučnih“, „Samoubice A. D.“ ili „Put u Apokalipsu“.

O Kortasaru, po svojoj prilici, nije potrebno ništa dodatno reći. Sve već znamo, mi koji toliko volimo Hulija. Znamo čak, i da nije sve u znanju.

Ima nešto i u sazveždima. U sazveždima slutnje. Pa čak jedino ili najpre u ljubavi; čak, ili najpre, u množini voljenja.

E, da: „tortilja“ na španskom znači kajgana, da sad ne objašnjavamo šta u žargonu Španije još znači izvedenica iz te reči, dakle „tortiljera“. Uostalom, sam je Kortasar objašnjavao da je svako objašnjenje samo dobro prerušena greška...